

Położenie i krajobraz

Nadwarciański Park Krajobrazowy obejmuje około 30-kilometrowy odcinek doliny Warty w jej środkowym biegu od autostrady A2 na wschodzie po ujście Prozny, w obrębie mezoregionu zwanego Doliną Konińską. Dominującym elementem ukształtowania terenu jest tu szeroka, płaska pradolina, wyłobiona przez połączone wody z topniejącego lądolodu oraz wody Prawarty. Krawędzie pradoliny (zwłaszcza po północnej stronie rzeki) są wyraźnie zaznaczone w terenie i tworzą naturalne punkty widokowe. Dziś pradolinę wykorzystuje Warta, osiągająca tu zaledwie kilkadziesiąt metrów szerokości; w czasie okresowych wezbrań zalewa ona płaskie dno doliny, zasilając w wodę liczne starorzecza i smugi. Pierwotny, naturalny rytm wezbrań i niżówek został zakłócony przez powstanie i funkcjonowanie zbiornika retencyjnego Jeziorsko oraz budowę wałów przeciwpowodziowych, które odcięły część doliny od życiodajnych zalewów. Rzekę obwałowano dwustronnie we wschodniej części parku, wał przeciwpowodziowy występuje też na południowym brzegu na odcinku Modlica – Pyzdry – Białobrzeg. Okresowe rozlewiska nie obejmują terenów położonych na tak zwanym zawalu, a także pagórków wydmych powstałych wskutek działalności wiatru na przedpolu lądolodu. Najbardziej efektowne wydmy zobaczyć dziś można w rejonie Łądkowskiego Borku (między innymi Piaskowa Góra), koło Wrąbczynka oraz na południe od Pietrzykowa (tak zwane Białe Góry). Uzupełnieniem sieci rzecznej parku są dopływy Warty (do większych należą Czarna Struga, Mieszna, Proсна i Wrześnica). Niegdyś dolinę Warty porastały lasy łęgowe. Dzisiejszy krajobraz to efekt tradycyjnego, pastersko-łąkarskiego użytkowania doliny, uzależnionego od zmiennego rytmu przepływów rzeki z regularnymi wezbrańiami, tworzącymi okresowe rozlewiska. Charakterystyczny dla tych stron był zwłaszcza swobodny wypas wielotysięcznych stad gęsi, sprzyjający utrzymaniu terenów otwartych. Dziś powierzchnia płaskiego dna doliny Warty zajęta jest przez mozaikę podmokłych łąk, szuwarów, pastwisk, gruntów ornich i zadrzewień, pomiędzy którymi występują liczne starorzecza, smugi i wydmy. Coraz większy obszar zajmują pola uprawne. Nieliczne rozproszone zabudowania usytuowane są zazwyczaj na wyniesionych kępach wydmych, a wszystkie większe miejscowości założono wzdłuż krawędzi pradoliny, poza strefą zalewów. Największe miejscowości parku to Pyzdry i Zagórow, które posiadają układ urbanistyczny z wyraźnymi śladami dawnego założenia lokacyjnego. Najbardziej wyraźnymi przykładami wpływu człowieka na tutejszy krajobraz są niewątpliwie przecinająca dolinę autostrada oraz ciągnące się kilometrami wały przeciwpowodziowe.